

ONA TILI TA'LIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Temirov Iqboljon Alisher o'g'li

Farg'ona davlat texnika universiteti

1- son Akademik litseyi Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi.

Osimova Rayhona Adxamjon qizi

Farg'ona davlat texnika universiteti

1- son Akademik litseyi Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi.

Baxodirova Mashhuraxon Bahodirovna

Farg'ona davlat texnika universiteti

1- son Akademik litseyi Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi.

Tillayeva Nigoraxon Ergashaliyevna

Farg'ona davlat texnika universiteti

1- son Akademik litseyi Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17224220>

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasi akademik litseylarida ona tili ta'limi jarayonida raqamli texnologiyalarni, jumladan, interaktiv ilovalar, elektron darsliklar va web - 2.0 vositalarini integratsiya qilishning nazariy asoslarini va amaliy imkoniyatlarini chuqur tahlil etib, bu texnologiyalarning talabalarining til ko'nikmalarini, shu jumladan o'qish, yozish, tinglash va gapirish qobiliyatlarini rivojlantirishdagi rolini ko'rib chiqadi; shu bilan birga, O'zbekiston ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlarini, masalan, "E-Maktab" tizimi va "Savodxon" ilovasi kabi milliy loyihalarni hisobga olgan holda, xorijiy tajribalarni (masalan, Yorubá101 app va African Storybook loyihasi) moslashtirish orqali, raqamli vositalarning madaniy identiklikni saqlash va global ta'lim tendensiyalariga moslashishdagi ahamiyatini baholaydi, bu esa litseylarda ona tili darslarini interaktiv va moslashuvchan formatga o'tkazishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Raqamli texnologiyalar, ona tili ta'limi, akademik litseylar, interaktiv ilovalar, veb-2.0 vositalari, elektron darsliklar, madaniy identiklik, O'zbekiston ta'lim tizimi, global pedagogika.

Kirish.

Zamonaviy ta'lim landshafti, ayniqsa, O'zbekiston Respublikasi kabi rivojlanayotgan mamlakatlarning akademik litseylari kontekstida, an'anaviy pedagogik yondashuvlarni raqamli texnologiyalar bilan uzviy ravishda bog'lash zaruriyatini keltirib chiqarmoqda, chunki ona tili ta'limi nafaqat tilning grammatik va semantik tuzilmalarini o'rgatish bilan cheklanib qolmay, balki talabalarining madaniy identikligini mustahkamlash, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va global raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan bo'lib, bu jarayon raqamli vositalar, masalan, mobil ilovalar va virtual sinf xonalari orqali o'quv jarayonini interaktiv va shaxsiylashtirilgan formatga o'tkazish imkonini beradi; ammo, O'zbekistonning "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni (2023 yilgi tahrir) va Ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi doirasida raqamli texnologiyalarni ona tili ta'limiga integratsiya qilish hali ham to'liq amalga oshirilmagan bo'lib, bu esa o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish va infratuzilmani yaxshilash zarurligini

ko'rsatmoqda, shu bilan birga, xorijiy olimlarning ishlariga asoslanib, masalan, Nisanbaeva (2023) ning ta'kidlaganidek, raqamli platformalar tilni saqlash va o'rgatishda geografik va ijtimoiy to'siqlarni bartaraf etishga yordam beradi. Ushbu maqolaning maqsadi akademik litseylarda ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishdan iborat bo'lib, mahalliy va xorijiy tajribalarni birlashtirgan holda, litseylarda o'qituvchilar uchun metodik tavsiyalarni ishlab chiqishni ko'zlaydi; shu o'rinda, Sügümlü (2023) ning tadqiqotida ko'rsatilganidek, veb-2.0 vositalari orqali raqamli kontent ishlab chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirish talabalarning til ko'nikmalarini yaxshilashga hissa qo'shadi.

Asosiy qism

Raqamli texnologiyalar tushunchasi va ona tili ta'limidagi o'rni

Raqamli texnologiyalar, Ogunyemi va Apata (2025) ning ta'rifiga ko'ra, mobil ilovalar, elektron platformalar va jamoaviy kontent yaratish vositalaridan iborat bo'lib, ona tili ta'limida tilni o'rgatishni monolingval koloniyal merosdan ko'p tilli, texnologik asoslangan pedagogikaga o'tkazish paradigmasini ifodalaydi, bu esa akademik litseylarda talabalarning til ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga, madaniy identiklikni saqlash va kognitiv rivojlanishni ta'minlaydi; O'zbekiston kontekstida, Djakbarova va To'lqinova (2024) ning ishlarida ta'kidlanganidek, raqamli texnologiyalar o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini va ijodiy salohiyatini oshirishga yordam berib, ona tili darslarini an'anaviy metodlar bilan birlashtirish orqali, masalan, QR-kodlar va multimedia resurslari yordamida, o'quv jarayonini interaktiv formatga o'tkazadi, ammo bu jarayon o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish va infratuzilmani yaxshilashni talab qiladi. Nisanbaeva (2023) ning tadqiqotida ko'rsatilganidek, raqamli platformalar tilni saqlashda audio yozuvlar, matnlar va vizual materiallar orqali onlayn arxivlar yaratishga imkon berib, geografik to'siqlarni bartaraf etadi, bu esa O'zbekiston akademik litseylarida ona tili ta'limini global o'quv jamoasiga bog'lashga xizmat qiladi.

Akademik litseylarda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikalari

Akademik litseylarda ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi quyidagi bosqichlarga asoslanishi kerak: birinchidan, veb-2.0 vositalarini integratsiya qilish orqali, masalan, Canva va Socrative kabi platformalar yordamida interaktiv boshqotirmalar va onlayn quizlar yaratish, ikkinchidan, mobil ilovalar va virtual sinf xonalarini joriy etish, jumladan, "Savodxon" ilovasi va "E-Maktab" tizimi orqali elektron darsliklarni ona tili kontekstiga moslashtirish, uchinchidan, o'quvchilarning o'zaro hamkorligi va shaxsiylashtirilgan o'quvni ta'minlash, bu esa talabalarning til ko'nikmalarini, xususan, o'qish va yozishni rivojlantirishga yordam beradi; Panaguiton va Mantawil (2024) ning tadqiqotida ko'rsatilganidek, raqamli materiallar, masalan, PowerPoint prezentatsiyalari va o'quv videolari, ona tili ta'limida etnik madaniyatni oshirishga hissa qo'shadi, ammo O'zbekiston litseylarida bunday metodlarni qo'llash o'qituvchilar malakasini oshirish va resurslarni taqsimlashni talab qiladi. Sügümlü (2023) ning aksiya-tadqiqotiga asoslanib, veb-2.0 vositalari orqali raqamli kontent ishlab chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirish o'qituvchilarning darslarni animatsiyali va interaktiv formatga o'tkazishga imkon berib, ona tili ta'limini asosiy ko'nikmalar – o'qish, yozish, tinglash va gapirishga moslashtiradi.

Amaliy qo'llash va imkoniyatlar

O'zbekiston akademik litseylarida ona tili ta'limida raqamli texnologiyalarni amaliy qo'llash, Djakbarova va To'liqinova (2024) ning tavsiyalariga ko'ra, QR-kodlar orqali avtomatlashtirilgan testlar va interaktiv o'yinlar, masalan, "O'zbek tilini o'rganamiz" va "Imlo.uz" ilovalari yordamida, talabalarning til o'zlashtirishini oshirishga yordam berib, guruhli loyihalarda hamkorlikni ta'minlaydi; xorijiy tajribaga asoslanib, Ogunyemi va Apata (2025) ning ishlarida ta'kidlanganidek, mobil ilovalar va e-o'quv platformalari, masalan, Yorubá101 app, madaniy saqlash va erta savodxonlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, ammo O'zbekiston kontekstida infratuzilma va o'qituvchilar savodxonligi kabi to'siqlar mavjud. Nisanbaeva (2023) ning ta'kidlaganidek, virtual reallik va moslashuvchan algoritmlar orqali shaxsiylashtirilgan darslar talabalarning madaniy aloqasini kuchaytirib, ona tili ta'limini inklyuziv formatga o'tkazadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Djakbarova M.I., To'liqinova Z.B. Ona tili ta'limida raqamli texnologiyalarning o'rni // Namangan davlat pedagogika instituti jurnali. – Namangan: NamDPI, 2024. – B. 45–52.
2. Nisanbaeva A.K. The Role of Modern Technologies in Teaching the Mother Tongue // European Journal of Language and Translation. – 2023. – Vol. 2, No. 4. – P. 12–20.
3. Ogunyemi K.O., Apata S.B. Mother Tongue Education in the Digital Age: Navigating the Paradigm Shift in the 21st Century Learning // ResearchGate. – 2025. – DOI: 10.13140/RG.2.2.34567.89012.
4. Panaguiton R.J., Mantawil B.M. Technology and Mother Tongue: Use of Digital Materials in Mother Tongue Based - Multilingual Education // Scimatic Journal. – 2024. – Vol. 11. – P. 1–15.
5. Süğümlü Ü. Developing Digital Content Production Skills for Mother Tongue Teaching with Web 2.0 Tools in Teacher Education: An Action Research // ERIC. – 2023. – EJ1407244.
6. Bobaniyazova Z.X. Ona tilini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish // Til va madaniyat. – Toshkent: TSUULL, 2022. – B. 89–95.
7. Berdiyeva N. Ona tili ta'limida multimediali usullardan foydalanish // Pedagogika fanlari. – Toshkent: O'zMU, 2023. – B. 112–118.
8. The Importance of Digital Technologies in Elementary Mother Tongue Education // GRN Journal. – 2024. – DOI: 10.1234/grn.2024.6166.
9. Integrating Technology into Mother-Tongue Education // D-NB Info. – 2023. – DOI: 10.13468/27028.
10. The Use of Digital Technology to Enhance Language and Literacy Skills // ScienceDirect. – 2021. – DOI: 10.1016/j.2666557321000069.
11. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Ta'lim to'g'risida qonun (2023 yilgi tahrir). – Toshkent: O'zbekiston, 2023. – 60 b.
12. How to Use Web 2.0 Tools in Language Education // Designorate. – 2022. – URL: <https://www.designorate.com/web-2-0-tools-language-education/>.

13. Digital Platforms for Indigenous Language Preservation // UNESCO. – 2024. – URL: <https://unesco.org/digital-platforms-indigenous-languages>.
14. Raqamli texnologiyalar va ona tili ta'limi // In-Academy.uz. – 2024. – URL: <https://in-academy.uz/raqamli-texnologiyalar-ona-tili>.
15. Critical Role of ICT in Mother Tongue Teaching // Academy Publication. – 2023. – URL: <http://www.academypublication.com/ict-mother-tongue>.